

ситуації в країні.

Іншим наслідком недосконалості державного регулювання підприємництва є й розвиток тіньової економіки, частка якої сьогодні за різними експертними оцінками дорівнює 55-65% ВВП при тому, що критичним показником є 40-50%. За таких умов вплив в нерегульованих державою факторів стає відчутним настільки, що суперечності між легальним та тіньовим секторами спостерігаються практично в усіх сферах життєдіяльності суспільства. Постійне посилення адміністративного контролю та регламентації підприємницької діяльності об'єктивно змушує суб'єкти підприємництва "збочити" в тіньову економіку.

Для протидії тіньовій економічній діяльності підприємницьких структур, її локалізації та легалізації треба розробити і реалізувати комплекс заходів, в основі яких має бути глибока та широка лібералізація і оптимізація економічного режиму, впровадження позитивних, об'єктивно вимушених обмежень і вимог з боку держави.

До складу головних важелів, які застосовуються державою і призначені для регулювання соціально-економічних процесів у країнах з ринковою орієнтацією, належать податкова система, кредитно-фінансова система, система ціноутворення, система пільг і субсидій, система соціального захисту.

Незважаючи на різне функціональне призначення кожної з цих систем у ході регулювання соціально-економічних відносин, вони тісно взаємопов'язані між собою, а цілеспрямовані зміни в будь-якій з систем обумовлюють трансформації в сферах безпосередньої дії інших систем. Так, збільшення ставок податків для скорочення дефіциту держбюджету призводить до зростання цін, що в свою чергу, стимулює інфляцію. Пряме втручання держави в процеси ціноутворення з метою стримування інфляції викликає скорочення доходів і впливає на платоспроможність окремих виробників, що потребує певних бюджетних витрат і загрожують виникненню бюджетного дефіциту.

За таких умов відсутність цілісного уявлення про особливості взаємопов'язаності і характер причинно-наслідкових зв'язків між діями держави і реакцією на це економічної системи перешкоджають формуванню сприятливого середовища для розвитку економіки в цілому викликають необхідність перманентного внесення змін і коректив у систему державних регуляторів економіки через суперечності інтересів і як наслідок незадоволення економічним становищем різних галузей, регіонів і верств населення.

Таким чином, ефект від застосування регулюючих важелів безпосередньо залежить від об'єктивності принципів і підходів до їх формування, які закладаються в нормативну базу. Тому реформування системи державного управління в Україні має пов'язуватися з визначенням саме підходів до наповнення конкретним змістом регулюючих засобів, які здатні повного мірою задовольнити потреби суспільства і вітчизняного підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Куликов В., Латышева Г, Николаев А. Образование финансово-промышленных групп // *Российский экономический журнал*. – 1994. – № 1. – С. 14-17.

Annotation. *Essence, necessity and basic forms and methods of the state adjusting of enterprise, is considered in the article.*

Key words: *enterprise, small enterprise, state adjusting, regulator policy.*

УДК 330.1 (075.8)

Л.Г. Козачок, к.п.н., завідувач кафедри економічної теорії та методики викладання економіки Київський міський педагогічний університет імені БД. Грінченка.

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

У статті викладені питання, пов'язані з вивченням та дослідженням факторів, які впливають на інвестиційно-інноваційні моделі економічного розвитку.

Ключові слова: *роздержавлення, інвестиції, моделі економічного зростання.*

Економічна ситуація в державі складається залежно від дій різних факторів. Але в кінцевому підсумку нестача інвестицій для забезпечення відтворення національного капіталу та недооцінка інвестиційного вектору стали найважливішою проблемою, з якою зіткнулася українська економіка. Аналіз свідчить, що в період усього процесу роздержавлення в результаті прийнятих форм та застосованих способів і порядку приватизації склалася ситуація, коли для забезпечення умов розширеного

відтворення і економічного росту інвестиційний потік був явно не лише недостатній, але і стримувався об'єктивними та суб'єктивними чинниками. Інакше кажучи, держава і економіка постійно відчували під час роздержавлення недостатність коштів для фінансування капіталовкладень.

Інвестиції в основний капітал – це інтегральний показник вкладень підприємств у власний розвиток, ключова ознака росту економічної активності не тільки підприємств, але й національної економіки в цілому. Тому інвестиційний клімат характеризує можливу модель економічного росту національного господарства.

Так, відзначимо, що вартість основного капіталу в Україні у 2006 р. становила порядку 980 млрд. грн., знос основних фондів досягав близько 60 %, тобто відновлювана вартість (потреба в капіталі для заміщення) становила біля 600 млрд. грн., а об'єм інвестицій протягом року в основний капітал становив 125,2 млрд. грн. Зрозуміло, що при таких об'ємах інвестицій неможливо не тільки замінити зношений основний капітал, але й впровадити нові технології.

Перехід від державного централізованого способу фінансування економіки до ринкового способу залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій спричинив значну кількість економічних дій, що суперечили одна одній і не сприяли відновленню інвестиційного процесу, а навпаки, дезорганізували економіку і були серйозною перешкодою на шляху економічного росту нації. Роздержавлення супроводжувалося відсутністю вільних коштів, знеціненням валюти, розладом фінансової та кредитної системи, нестабільністю політичної (постійна зміна урядів) та соціально-економічної ситуації. Причому роздержавлення в силу своїх внутрішніх причин, звісно, не є інвестиційним стимулом, а навпаки, породжує постійну потребу не в інвестиціях, а у гарантіях на їх одержання під час приватизації, тобто очікування інвестицій.

Накопичення капіталу є невід'ємним елементом відтворення. Виникає питання – яким чином стимулювання накопичення капіталу, зокрема стимулювання виробничих накопичень, може бути одним з основних напрямків державної діяльності в умовах роздержавлення. Цілком зрозуміло, що приріст промислового виробництва залежить від темпу збільшення капіталовкладень і чим вища частка валових капіталовкладень у сукупному суспільному продукті, тим більше зростає конкурентоспроможність національної економіки. Також зрозуміло, що інвестиційний процес особливо важливий у таких галузях, як металургійна, енергетична, хімічна, вуглевидобувна та у залізничному та трубопровідному транспорті, де високий рівень органічної будови капіталу вимагає все зростаючих витрат і процес перетворення грошового капіталу у промисловий без великої маси залученого капіталу неможливий. В стабільній економіці фінансування інвестицій у національну промисловість здійснюється за рахунок коштів держави через бюджет, за рахунок власних коштів компанії (самофінансування) і через ринок вільних капіталів (емісія цінних паперів і банківські кредити). При цьому співвідношення даних джерел у різні періоди часу, як показує досвід інших держав, постійно змінюється, але в будь-якому випадку забезпечує достатній рівень капіталовкладень.

Інвестиційне стримування моделі економічного зростання пов'язане з недосконалістю і нестабільністю законодавства, бо законодавча система, як відзначалося, являє собою сукупність постійно змінюваних, нерідко суперечливих актів. Тобто суб'єктивний фактор і тут посідає чільне місце – практичне застосування положень законів ускладнюється їх неоднозначністю, внаслідок чого дії корумпованих посадових осіб на місцях не завжди пов'язані з економічними інтересами нації. Все це вимагає від нового власника додаткових витрат часу та фінансів на вирішення штучно створених проблем. На державному рівні у Верховній Раді практика внесення поправок в діюче законодавство, як свідчать самі парламентарі, заперечує або руйнує існуючі базові норми правового регулювання.

У зв'язку з цим нові власники (вони ж – інвестори) вбачають ризик своєї діяльності в протистоянні законодавчої і виконавчої влад, що стримує здійснення нових інвестицій в економіку. Також слабка захищеність законодавством дрібних акціонерів залишається однією із проблем, що гальмує рух портфельних інвестицій, а іноземні портфельні інвестори через існуючі в українському законодавстві обмеження іноземної участі в статутному фонді підприємства не мають можливості впливати на рішення та отримувати інформацію по головних питаннях діяльності підприємства і витісняються з нього.

Серед факторів, які формують інвестиційне стримування економічного розвитку і не забезпечують подолання або зниження ризиків для інвесторів в Україні, є: недостатній рівень ринку інвестиційних пропозицій; правове поле держави та недостатня політична воля всіх гілок влади: стан фінансово-кредитної системи; невизначеність статусу іноземного інвестора, слабка інвестиційна активність населення.

В умовах обмеженості державних капіталовкладень і їх явного скорочення та дефіциту виникає проблема забезпечення ефективного використання вже вкладених у виробництво капіталів, з урахуванням того, що залучені в економіку приватні інвестиції обмежені у своєму вартісному виразі. Водночас ці капіталовкладення при реалізації значної кількості економічних проектів, що не відповідають державним пріоритетам, постійно забезпечувались деякими пільгами, що не покращувало загальні умови інвестування.

Аналіз основних складових причин інвестиційного стримування в Україні дає можливість зазначити, що, не дивлячись на необхідність швидких і радикальних змін стосовно переходу до інтенсивного накопичення, значна частина важливих умов для цього може бути створена лише протягом певного часу.

Національна економіка зможе розраховувати на серйозні за обсягом іноземні інвестиції лише у випадку створення умов для інвестування, відносно сприятливіших ніж в країнах-конкурентах. Де положення такою ж мірою стосується і національних інвесторів. Практично всі українські уряди намагалися розширювати інвестиційні та інноваційні процеси за рахунок внутрішніх інвестицій. Останні є основою економічного розвитку країни та зниження економічної і політичної залежності від зовнішньої кон'юнктури. Причому відновлення реального сектора економіки повинно відбуватися на існуючій технологічній базі.

Як відзначає академік Ю. Пахомов, виникає питання: чи дійсно Україна приречена на споживчу модель? Адже споживчу модель можна легко поєднати з таким, як зараз, інерційним зростанням, але не з розвитком, тобто не зі структурними зрушеннями, націленими на високотехнологічність. Проте продовжувати традиційне зростання, що забезпечує високі темпи, стає небезпечним. Високі темпи української економіки, що обчислюються у ВВП, неправдиві: вони годяться лише для порівняння з самим собою. Сам ВВП як вимірник розвитку уразливий у двох відносинах. По-перше, в умовах низькотехнологічності в ньому разом з інформацією про підйом темпів може істотно рости "проміжний" продукт, що спотворює порівняння з високорозвинутими економіками на користь слабозвиненої української. По-друге, ВВП як показник вартісний, в інноваційно розвинених економіках може при швидкому нарощуванні успіху навіть знижуватися, що робить його для вимірювання розвитку неприйнятним. Для цього потрібно запустити частину незадіяних виробничих потужностей; сприяти модернізації та розгортанню вже прибуткових підприємств, що пройшли відбір на виживання в ринкових; створити умови для підтримки приватної інвестиційної активності та освоєння перспективних технологій на засадах самоорганізації та конкуренції. Держава повинна істотно змінити принципи своєї участі в інвестиційному процесі. У її компетенції – розробка механізмів змішаного фінансування масштабних інвестиційних проектів, заснованих на пайовій участі державного, промислового і банківського капіталів; створення ефективних форм його організації; формування сучасного інституціонального середовища для рівноправного співіснування економічних агентів різних форм власності.

Таким чином, аналіз інвестиційного середовища, яке сформувалося в процесі роздержавлення власності, показує, що процес відтворення роздержавленого капіталу не забезпечив необхідного рівня накопичення і не визначив джерела фінансування капіталовкладень. Тобто, особливістю даного періоду економічного розвитку є висока потреба в інвестиціях при вузькості власного фінансового ринку. При чому все зростаюча потреба у капіталовкладеннях у виробничу сферу наштовхувалася на цілком визначені економічні та соціальні межі, які визначалися як обраною формою безгрошової приватизації, так і продажем за кошти, який не поповнював у очікуваних межах бюджет. Вузькість фінансового ринку суттєво вплинула на модифікацію та напрямки інвестиційних потоків і практично визначила значне економічне й технічне відставання України від інших держав. Роль грошового ринку у фінансуванні інвестицій залишається незначною і це посилює залежність від імпорту капіталу з інших держав.

Annotation. The questions, related to the study and research of factors which influence on the investment innovative models of economic development, are expounded in the article.

Key words: privatization, investments, patterns of economic growth.

УДК 339.133.057.2

А.В. Лісовий, к.е.н., доцент Національного університету ДПС України, м. Ірпінь.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ЕЛАСТИЧНОСТІ ПОПИТУ ЗА ЦІНОЮ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ЇХ УСУНЕННЯ

В статті розкрито недоліки загальноприйнятої методики визначення еластичності попиту за ціною, вказані пропозиції щодо їх усунення, запропонована нова формула розрахунку еластичності

Ключові слова: попит, ціна, еластичність попиту за ціною, еластичний попит, попит з одиничною еластичністю, нееластичний попит.

Еластичність попиту за ціною – це показник відсоткової зміни обсягу попиту при зміні на 1 % ціни на товар. Вона показує чутливість обсягу попиту до зміни ціни товару (при інших рівних умовах):

$$E_d = (\Delta X / X) : (\Delta P / P) \quad (1)$$

де X – обсяг попиту, P – ціна, а ΔX і ΔP – це приріст (зміни), відповідно, попиту і ціни (вони завжди з різним знаком).

Еластичність попиту – завжди від'ємна величина, тому що крива попиту має від'ємний нахил. Але для